

PALVELUJA TUOTTAVAN YRITYKSEN TARVE JA TOIMINTAEDELLYTYKSET KOLILLA

Loppuraportti

31.05.2025

Timo Väänänen

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

LieKe
Lieksan Kehitys Oy

1. TAUSTAA

Kolin matkailun viime vuodet ovat olleet monivaiheisia, ja niihin on vaikuttanut vuosien varrella monet erilaiset muuttujat. Kävijöitä Kolilla on ollut paljon mutta kävijäprofiili on muuttunut ja viipymä alueella on lyhentynyt.

Ensimmäinen toimenpide, jolla oli vaikutuksia alueella kävijöihin, oli Loma Kolin rinteiden sulkeutuminen vuonna 2016. Se vähensi lapsiperheiden määrää matkailijoista. Samalla ennen kaikkea Loma Kolin alueen majoitusvaraukset kääntyivät laskuun. Myös eri kaupalliset toimijat ovat asian huomanneet ja myöntäneet lapsiperhekadon Kolilla.

Korona aika teki Kolin kävijämääriin hyppäyksen ylöspäin. Kävijöitä oli paljon ja majoituskapasiteetti lähes täyskäytössä varsinkin kesäaikana. Ulkomaan matkailun melkein loppuminen toi kotimaan matkailijat kotimaan kohteisiin. Kesäaika toi ajoittain pahoja ruuhkia ja Koli oli täynnä matkailijoita. Parkki-alueet loppuivat ja ruuhkaa oli niin vaelluspoluilla kuin teillä. Tämä nopeutti osaltaan Kolin Kylähotellin rakentamispäätöstä. PKO lähti toteuttamaan sitä melko ripeällä aikataululla ja uusi hotelli avautui kesäsesonkiin 2024.

Ukrainan sodan alkaminen 2022 pysäytti venäläisten matkailijoiden tulon Kolille. Tällä on ollut suuri vaikutus majoitusvarausten määrään ja erityisesti mökkivarauksiin. Mökkien vuokraajat sanovat, että varausaste aikaisempaan verrattuna on jopa romahtanut, varsinkin Loma Kolin alueella.

Loma Kolin rinteiden sulkeminen ja venäläisten poistuminen ovat yhdessä olleet kova isku mökkivuokraajille.

Merkittävä tekijä käyntien viipymän lyhenemiseen ja majoitusvuorokausien laskuun on ollut myös palvelujen väheneminen. Lapsille ja lapsiperheille tarkoitettu tekeminen on vähentynyt jo ennestään vähäisestä tarjonnasta. Myös ohjelmapalvelujen tarjoama alueella on vähentynyt.

2. SELVITYSTYÖ

Tämä selvitystyö alkoi joulukuussa 2024 ja kesto oli kaikkiaan noin viisi kuukautta. Selvitystyö käsitti paljon keskusteluja monien eri tahojen kanssa, tapaamisia niin yritystoimijoiden kuin myös kolilaisten ja matkailijoiden kanssa. Matkailijoiden tapaamiset tapahtuivat mm. kahvilassa, laduilla tai patikkapoluilla. Kontakteja oli niin paikallisiin yrittäjiin, maanomistajiin, mökkivuokraajiin, yrittäjiin muualla Suomessa kuin myös eri matkailutoimijoihin kuten esim. Kolin matkailu ja Visit Karelian edustajiin. Kolilaisten kanssa pidettiin keskusteluilta Kolin kylätalolla.

Vierailin myös Helsingin Matkamessuilla tammikuussa katsomassa Kolin kilpailijakohteiden tarjontaa.

Yksi tärkeä kohtaamispaikka oli Koli Horizon -tapahtuma maaliskuussa Kolilla. Tapahtuman aikana kontaktoin monia alan toimijoita eri puolelta Suomea. Nämä keskustelut antoivat hyvän perspektiivin matkailuasioihin Kolin ulkopuolelta.

Itse asuin lähes koko selvitystyön ajan Kolilla, omassa mökissä. Tämän koin erittäin hyväksi ja asioita selventäväksi asiaksi. Olin alueella niin sesongin aikana kuin myös sesongin ulkopuolella toteamassa hiljaisemman ajan.

3. HAVAINTOJA SELVITYKSESSÄ

Selvityksen alusta alkaen yksi johtava teema korostui lähes kaikissa kohtaamisissa ja keskusteluissa. Sen mukaan lapsiperheiltä puuttuu tekemistä.

Tämä teema tuli ilmi niin johtavan hotelliyrityksen PKO:n kuin myös Lieksan Kaupungin ja Kolin Matkailun kanssa käydyissä keskusteluissa. Lapset tarvitsevat leikkipaikkoja niin kesällä kuin talvella. Kesän patikkapolut eivät jaksaa lapsia pitkään innostaa. Talvella mäenlasku on kaikkien pienten lasten mielenpuuhaa. Ukko Kolin rinteet koettiin liian vaativiksi pienille lapsille ja lastenmäki siellä vaatimattomaksi. Lapsiystävällinen kylpylä olisi Kolille enemmän kuin tervetullut.

Ensimmäinen toive kaikilla olikin, että Kolille tarvitaan tekemistä lapsille. Keskusteluissa kävi ilmi, että lapsiperheiden mukana tulee viipymä alueella pitenemään. Majoitus niin mökeissä kuin hotelleissa lisääntyy ja ruokaravintoloiden kävijämäärä kasvaa. Vaikutus olisi siis monivaikutteinen.

Toinen palvelupuute on erilaiset ohjelmapalvelut. Tarjontaa on lähinnä kansallispuiston alueella. Siellä muutamien toimijain olivat tyytyväisiä kävijämääriin. Nämä yritykset olivat pieniä, yhden tai maksimissaan muutaman tekijän yrityksiä. Heidän tarjoama koettiin sopivan hyvin kansallispuistoon ja Kolin hui-pulle. Heidän tarjoama koettiin kuitenkin liian kapeaksi. Kesäaikana laivaristeilyt koettiin hyväksi. Lieksan Vaskiviikon aikainen risteily Lieksaan konserttiin koettiin erityisen kiehtovana.

Ohjelmapalveluja ja välinevuokrausta tarjoavia yrityksiä alueella oli vielä muutama vuosi sitten useita pieniä yrityksiä. Kahden viime vuoden aikana ne ovat vähentyneet ja kuluvan kevään aikana ne vähenevät edelleen. Välinevuokraus uhkaa jopa loppua.

Tarvetta palveluille olisi niin hotelliasiakkaissa kuin myös mökkimajoittujissa ja yritysryhmissä. Selvityksen aikana on käynyt ilmi, että hiljaiset kaudet ovat pidentyneet ja sesongit lyhentyneet.

Samalla palveluja ei varata ennakoon vaan vasta aivan tarpeen lähestyessä. Nämä seikat ovat saaneet palvelujen tuottajat poistumaan alueelta. Tulot toiminnasta ovat pienemmät kuin kulut eikä työstä koeta saatavan palkkaa. Selvityksessä onkin käynyt ilmi, että palveluja tarvitaan mutta rohkeita riskinottajia on vähän. Tarvitaan matkailijoita ostamaan palveluja mutta samaan aikaan matkailijat tarvitsivat palveluja tullakseen Kolille. On niin sanottu - muna-kana -ilmiö.

Kolmas merkittävä asia on noussut esille selvitystä tehdessä, Kolin infra. Infrassa Kolilla on puutteita, tiet ovat huonossa kunnossa, pyöräteitä on liian vähän, katuvalot puuttuu paikoin ja matkailijan on turvatonta liikkua teillä etenkin pimeällä. Nämä asiat korostuvat etenkin Loma Kolin alueella.

Neljäs korostunut asia oli reitistön puutteet. Reitistöjä on niin hiihtäjille kuin myös kesällä liikkujille. Reitistöjen ylläpito ja kunto ovat kuitenkin saaneet paljon kritiikkiä. Hiihtoladut ovat merkitty hyvin mutta niiden hoito on puutteellista ja matkailijat eivät luota, että Kolilla pääsee aina hiihtämään talven aikana. Myös oma kokemus hiihtoa harrastavana on saman suuntainen viime talven ajalta. Ennakko-raivaus oli paikoin jäänyt tekemättä eikä latuja ollut ajettu aina sesonginkaan aikana.

Kesäreiteistä maastopyöräilyn ja nyt nosteessa olevan Gravel-pyöräilyn reitit on merkkäämättä eikä niistä ole karttoja olemassa. Patikkapolut ovat kohtuullisen hyvässä kunnossa ja ne ovat myös merkattu, mutta ajan tasalla ne eivät erityisesti kuntonsa puolesta ole.

Reitistön hoito Kolilla on annettu Kolin Matkailun hoitoon mutta resurssit ovat aivan liian vähäiset. Kilpailu luontomatkailijoista Suomessa on kovaa ja Koli on jäänyt pahasti varjoon verrattuna moneen muuhun vastaavaan kohteeseen. Vuokatti, Tahko, Ruka, Iso-Syöte muutama mainitakseni ovat reitti-toimituksissa ja reitistön hoidossa kaukana edellä.

Koli on kohteena nimenomaan luontomatkailukohde ja koenkin, että reitistön tulee Kolilla kuulua tärkeänä osana infraa. Reitistön täytyy kuulua Kolin infraan yhtä kiinteänä osana kuin ovat tiestö, kaavoitus, kunnallistekniikka, tontit ym. infra.

Potentiaaliset investorit ovat monta kertaa ja monesta suusta todenneet, että infra ja reitistöt on saatava kuntoon Kolilla ennen kuin he haluavat ja ovat valmiita sijoittamaan investointeihin Kolilla. Mainintoja on tullut mm. katuvaloista, pyöräteistä ja talvikävelyreiteistä sekä erityisesti reitistöjen kunnossapidosta ja ajanmukaisuudesta.

Alueellisesti Koli jakaantuu noin **kolmeen osaan. Ukko Koli ja kansallispuisto** ovat tärkeä vetonaula Kolilla ja ne täytyy pitää vetovoimatekijöinä. **Kolin Kylä** on uuden hotellin ja kaupan myötä alueen kaupallinen keskus. **Loma Kolin alue** taas on mökkialuetta. Loma Kolin alue on maastollisesti ja maisemallisesti erinomainen alue erilaisten aktiviteettien ja toimintojen tuomiseksi Kolille. Sinne on hyvä tuoda erilaisia aktiviteetteja niin lapsiperheille kuin ryhmille ja kv -asiakkaille. Loma Koli olisi myös erinomainen alue tapahtumien pitopaikaksi.

Tapahtumat ovatkin tärkeitä Kolille vierailijoiden saamiseksi alueelle. Aikanaan vuonna 2006 järjestetyt Loma-asuntomessut oli menestys alueelle. Toinen kaikkien muistama tapahtuma oli Kolin Erämessut. Tällaisten tapahtumien juurruttaminen Kolille toisi kaivattua tekemistä ja ihmisvirtoja alueelle.

Alueella on nykyisin tapahtumia liian vähän. Vaarojen Maraton tuo lokakuun alussa paljon kansaa Kolille, muutama gravel-pyöräily tapahtuma myös. Hotellit järjestävät pienempiä tapahtumia eri vuodenaikoina. Lisää tämän kaltaisia tapahtumia tarvitaan.

Kansainväliset asiakkaat on noussut monissa keskusteluissa uudeksi, nousevaksi asiakasryhmäksi Kolille. Keski-Euroopan helteet kesällä ja Lappiin suuntautuneiden Charter-lentojen suuri suosio on lisännyt kiinnostusta myös Koliin. Monet matkanjärjestäjät ovatkin aktivoituneet ja käyneet tutustumassa Kolin maisemiin ja mahdollisuuksiin.

PKO tulee aloittamaan charter-lennot tulevana talvena Kolille ja Bomballe Nurmekseen. Toivoo sopii, että PKO:n esimerkki innostaa myös muita matkanjärjestäjiä tuomaan asiakkaitaan Kolille. Tähän haasteeseen pitää sitten kolilaisten yrittäjien ja yritysten pystyä vastaamaan kilpailukykyisillä tuotteillaan.

4. TOIMENPITEITÄ ASIOIDEN KORJAAMISEKSI

Kolille tarvitaan pikaisia toimia matkailijavirran kääntämiseksi. Selvityksessä olen tullut siihen tulokseen, että ensin täytyy tuottaa palvelutarjontaa lisää, jotta matkailijoita saadaan Kolille enemmän ja viipymä saadaan pidemmäksi. Tämä vaatii sijoittajilta riskinottohalua ja pääomia. Samaan aikaan

täytyy saada infra ja reitistöt parempaan kuosiin. Tässä korostuu eri tahojen välisen yhteistyön tärkeys. Yhteistyö on avainsana, jolla Kolille saadaan uusi nousu alkuun.

Selvityksen perusteella olen päättänyt esittämään omana näkemyksenäni seuraavia toimenpiteitä Kolille:

- Reitistöt, niiden merkkaukset, hoito ja rahoitus kuntoon. Uusia reittitoimituksia ei tarvita vaan jo olemassa olevat reitit parempaan kuntoon. Tässä erityisesti Lieksan Kaupungin rooli on mielestäni keskeinen.
- Infran puutteet kuntoon. Katuvaloja lisää erityisesti Loma Kolin alueelle.
- Pyöräteitä lisää. Kolin kylälle, Ukko Kolin suuntaan sekä Loma Kolin suuntaan.
- Tarvitaan palveluja tuottava yritys, siihen laaja omistuspohja ja osaava tekijäjoukko, joka lähtee kehittämään palveluja niin kesällä kuin talvella. Kohteena voisi olla kesäinen puuhamaa Loma Kolin alueelle ja samalle alueelle talvinen Winter Wonderland. Sama yritys voi tuottaa erilaisia ohjelmapalveluja niin lapsiperheille kuin myös mm. kv asiakkaille ja yritysryhmille. On tärkeitä kohdentaa voimat yhteen ja tehdä yhdessä vahva alku toiminnoille. Myöhemmin alueelle tarvitaan lisää toimijoita mutta alku olisi tuloksekkainta tehdä investoinnit keskitetysti.
- Lisää investointeja uudisrakentamiseen. Kolin alueen rakennuskanta alkaa olla jo ikääntynyttä. Viimeisin suurempi rakennusbuumi oli loma-asuntomessut 2006. Tarvitaan investoreita toteuttamaan niin mökkirakentamista kuin myös resort tyyppistä, modernia rakentamista isompina kokonaisuuksina. Uudet hotellitoimijat olisi myös haluttu ja toivottu lisä Kolin matkailutarjonnan monipuolistamiseksi. Tässä kaavoitus on mahdollistanut useampia kohteita eri puolille Kolia.

Kylpylä Kolille on yksi tulevaisuuden kulmakiviä. Kauan suljettuna ollut kylpylä on monissa toiveissa haluttu avata uudelleen käyttöön. Kolilla on yksi kylpylä mutta se on lähinnä aikuisille tarkoitettu elämyskylpylä. Lapsiperheiden kylpylä alueelle tarvitaan.

Tapahtumien Koli tulisi olla yksi merkittävä kehittämisen kohde Kolilla. Kolin Erämessut takaisin on ollut jo monen toive. Erilaiset, ympäri vuoden järjestettävät, eri sesonkien isommat ja pienemmät tapahtumat toisi eloa ja näkyvyyttä alueelle.

Yksi merkittävä avaus tai paluu entisiin aikoihin olisi Loma Kolin rinnealueen uudelleen avaaminen. Sinne uusi, alalla meritoitunut toimija investoriksi olisi merkittävä ja näkyvä uudistus jonka merkitys olisi suuri koko Kolin alueelle. Tähän voisi tulla uuden tyyppinen tulevaisuuden rinnekeskus. Rinnealueen avaaminen myös laskettelukäyttöön muiden toimintojen ohella, toisi alueelle myös oheistoimijoita. Rinnealueen uudelleen avaaminen ja erilaiset, lapsille suunnatut aktiviteettipalvelut toisi alueelle uutta nostetta ja matkailijavirrat kasvuun. Alueelle mahtuisi hyvin myös suunniteltu rakentaminen Rintasenvaaraan. Samalla viipymä koko Kolin alueella pidentyisi. Tätä ovat monet kohtaamani ihmiset hiljaa toivoneet...

Lieksassa 31.05.2025

Timo Väänänen

Kolin selvitysmies

Kiitos

Kuva: Antti Pullinen